

GEMEENTE BEEGDEN

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Bodemgesteldheid
3. Grondgebruik   3.1 Agrarisch
                              3.2 Niet-agrarisch
4. Infrastructuur   4.1 Wegen
                              4.2 Waterlopen
                              4.3 Spoorlijnen en tramlijnen
5. De gemeente Beegden
6. Conclusies

Literatuurlijst

Kaartmateriaal

Gemeentebeschrijving Beegden

1. Inleiding

1.1 Gemeente Beegden
p.a. Kruisstraat 1
6099 BK Beegden
Provincie Limburg

Inventarisatiegebied Midden-Limburg
Aantal inwoners : 1.777 (16-05-1988)
Oppervlakte : 9,17 km²
Nederzettingen : Beegden.

1.2 De gemeente Beegden, deel uitmakend van het inventarisatiegebied Midden-Limburg, wordt aan de noordzijde begrensd door de gemeente Horn. Oostelijk vormt de rivier de Maas de grens met de gemeenten Roermond, Herten en Linne. Ten zuiden en ten westen van Beegden ligt de gemeente Heel en Panheel. De gemeentegrenzen van Beegden hebben vanaf 1850 tot op heden geen wijzigingen ondergaan.

2. Bodemgesteldheid

2.1 De gemeente Beegden is gelegen op de westelijke Maasoever, op de overgang van het rivierdalgebied en de hogere zandgronden.

De kern Beegden ligt grotendeels op zandgrond, enkel het oostelijk deel van de kern ligt op rivierklei. Ten oosten en ten zuiden van deze kern, direct langs de Maas, bevindt zich een strook rivierklei. Ten noorden en ten westen van de kern Beegden ligt een groot niet voor akkerbouw of veeteelt geschikt gebied met stuifzandachtige gronden en stuifzandheuvelds, de Beegderheide genaamd.

3. Grondgebruik

3.1 Agrarisch

De gemeente Beegden maakt deel uit van één van de vruchtbaarste landbouwgebieden op de westelijke Maasoever. Dit gebied strekt zich uit van de gemeente Kessel in het noorden tot de gemeente Thorn in het zuiden.

Op de strook rivierklei langs de Maas bevinden zich nattere weilanden en gronden met randbebouwing.

Grote boscomplexen met voornamelijk naaldhout treffen we aan op de stuifzandachtige gronden ten noorden van de kern Beegden op de Beegderheide.

Direct ten westen van de woonkern ligt een gebied met kleinschalige landbouw, en hieraan grenzend, verder westelijk een grootschalig landbouwgebied.

De Tranchotkaart toont de gemeente Beegden in het eerste kwart van de negentiende eeuw. Oostelijk, direct langs de Maas, lagen weilanden. Tussen deze weilanden en de kern Beegden was een langgerekte strook grond in gebruik als akkerland. Dit akkerland liep in het zuiden van de gemeente door tot aan de grens met de gemeente Heel en Panheel. Onmiddellijk ten zuiden van de kern Beegden lag een klein weidegebied.

Ten noordoosten van deze kern bevond zich een groter gebied met weilanden dat zich uitstreekte tot aan de grens met de gemeente Horn.

Ten noorden en noordwesten van de woonkern lag een groot heidegebied destijds Französischerberg genaamd, de huidige Beegderheide.

In de jaren dertig van deze eeuw was het grondgebruik duidelijk gewijzigd. Op de westoever van de Maas bevonden zich weilanden en direct ten zuiden en ten zuidoosten van de kern Beegden bevonden zich eveneens stroken weidegrond. Zuidelijk en oostelijk van deze kern waren akkergronden gelegen. Het noordelijk deel van het grondgebied van de gemeente werd in beslag genomen door de Beegderheide. Een groot deel van de vroegere heidegronden was in het derde kwart van de vorige eeuw ontgonnen en beplant met dennenbossen. Een deel van dit gebied was in gebruik als militair oefenterrein. Ten noordoosten van de woonkern bevonden zich afwisselend weilanden, akkergronden en kleine bospercelen.

Tegenwoordig zijn akker- en tuinbouwbedrijven kenmerkend voor de gemeente Beegden.

3.2 Niet-agrarisch.

Nijverheid en industrie

Evenals diverse andere Middenlimburgse Maasdorpen kent Beegden enige grofkeramische industrie. Rond 1914 bezat Beegden een steenfabriek, gelegen ten noorden van de kern langs de weg richting gemeente Horn.

Op kaartmateriaal uit 1934 werd nog steeds melding gemaakt van een steenfabriek. Deze is nu gelegen aan de Heerstraat en is nog steeds in bedrijf.

Delfstoffen

In de dalbodem van de Maas wordt sinds 1943 zand en grind gewonnen, hetgeen ten koste gaat van de uiterwaarden. Door de grote watervlakten krijgt het landschap een ander aanzien.

Ten behoeve van de steenfabriek wordt in de directe omgeving van deze lokatie klei gewonnen.

4. Infrastructuur

4.1 Wegen

Kaartmateriaal uit het begin negentiende eeuw laat zien dat Beegden, met uitzondering van de Napoleonsweg, over een weinig ontwikkeld wegennet beschikte. De noordwestpunt van het grondgebied der gemeente werd sinds 1812 doorsneden door de Napoleonsweg, een weg van meer dan provinciale betekenis, die Venlo met Maastricht verbond. Slechts enkele interlokale wegen verbonden Beegden met de omliggende kernen. Vanuit het dorp liep een weg in noord-oostelijke richting naar de gemeente Horn. Een andere weg liep in zuidwestelijke richting naar Heel, gemeente Heel en Panheel. Een derde route liep vanuit de kern der gemeente in oostelijke richting naar de grens met de gemeente Roermond. In noordwestelijke richting tenslotte liep een weg langs de Beegderheide richting gemeente Baexem.

Rond 1860 was alleen de weg in zuidwestelijke richting naar de gemeente Heel en Panheel verhard.

In de jaren dertig van deze eeuw waren de voornaamste interlokale wegen verhard. Van de hierboven genoemde verbindingen was alleen de weg in noordwestelijke richting naar de gemeente Baexem onverhard gebleven. De route in oostelijke richting naar de gemeente Roermond was tot aan de grens met deze gemeente verhard. Deze weg eindigde op het punt waar een veerpont over de Maas was gelegen. Dit veerpont maakte vervoer mogelijk naar de kern Ool, gemeente Herten.

De weg in zuidoostelijke richting naar de kern Heel, was eveneens verhard. Dit gold tevens voor de zijweg langs de hoeve Pannenhof. Door de Beegderheide liep een net van onverharde wegen en paden.

4.2 Waterlopen

De belangrijkste waterloop op het grondgebied van de gemeente Beegden is de rivier de Maas. Deze waterloop vormt de oostelijke begrenzing met de gemeenten Roermond, Herten en Linne. De zuidelijke begrenzing met de gemeente Heel en Panheel wordt gevormd door een kleinere waterloop nl. de Weergraaf. Rond 1860 droeg deze beek nog de naam Beuskensgraaf.

Een derde waterloop stroomt oostelijk van de weg die Heel met Beegden verbindt. Deze beek ontspringt ongeveer ter hoogte van boerderij Pannenhof, ten zuidwesten van de kern Beegden, passeert het dorp aan de oostkant en verlaat in noordoostelijke richting de gemeente.

De afwatering der gemeente vindt in hoofdzaak door deze laatste twee waterlopen plaats.

Het oostelijk deel der gemeente wordt sedert 1970 doorsneden door een lateraalkanaal.

4.3 Spoor- en tramlijnen.

Enkel de tramlijn Roermond-Maaseik, in 1915 in exploitatie genomen door de Centrale Limburgse Stoomtrammaatschappij deed op haar weg ook Beegden aan. Haar bestaan was slechts van korte duur. Als gevolg van de eerste wereldoorlog kon deze tram aanvankelijk niet verder komen dan Thorn. Alleen in de jaren twintig kon de exploitatie sluitend worden gemaakt. De toenemende concurrentie van het wegvervoer en de economische malaise tijdens de jaren dertig noopten in 1935 tot sluiting van dit baanvak. Van deze tramlijn zijn op Beegdens grondgebied geen restanten meer aanwezig.

5. Gemeente Beegden, nederzettingen

5.1 De gemeente Beegden is van oorsprong een agrarische nederzetting en kent nog steeds een belangrijke land- en tuinbouwfunctie.

Begin negentiende eeuw telde de gemeente ongeveer 530 inwoners. De bebouwing van de kern Beegden bevond zich voornamelijk rond het kruispunt van enkele interlokale wegen op de vruchtbare grond tussen de weilanden langs de Maas en de (voormalige) heidevelden hogerop. Met name langs de weg in zuidoostelijke richting naar de kern Heel, en in noordwestelijke richting naar de gemeente Baexem bevond zich enige bebouwing. Langs de verbinding in noordoostelijke richting met de gemeente Horn bevond zich eveneens bebouwing. Langs deze weg is een esverkaveling van de gronden herkenbaar, dat wil zeggen lange smalle stroken bouwland.

In de periode 1810-1867 vond enige verdichting plaats in de bebouwing langs bovengenoemde straten. De uitbreiding buiten deze straten was gering. In dit laatste jaar telde Beegden 650 inwoners.

In de periode 1867-1934 vonden enige veranderingen plaats. In de kern Beegden had een duidelijke toename van de bebouwing plaatsgevonden. Langs de weg richting gemeente Horn, Heerstraat genaamd, was deze toename opvallend. Ongeveer halverwege laatstgenoemde straat lag de steenfabriek met enige bebouwing.

In de negentiende eeuw werd in Beegden bier gebrouwen en jenever gestookt. In 1835 telde de gemeente een bierbrouwerij en rond 1866 wordt melding gemaakt van de aanwezigheid van twee bierbrouwerijen en een jeneverstokerij. Deze activiteiten waren geen lang leven beschoren. Uit een overzicht van 1913 blijkt dat er in dat jaar geen bierbrouwerijen meer in bedrijf waren in Beegden, terwijl het jeneverstoken al rond 1900 tot het verleden was gaan behoren.

Het inwoneraantal was toegenomen tot ruim 700 rond de eeuwwisseling.

5.2 Ten aanzien van de verspreide bebouwing binnen de gemeente in het begin van de 19e eeuw kan in het algemeen het volgende worden opgemerkt. De verspreide bebouwing lag in de buurt van de nederzetting; de (voormalige) heidegronden waren onbebouwd gebleven. Ten zuidwesten van de kern Beegden was de boerderij Panhoff gelegen, en op de grens met de gemeente Heel en Panheel lag het in 1614 gebouwde huis Neerhoff. Aan de Maas op de grens met de gemeente Roermond bevond zich enige bebouwing genaamd Nenehuys. Kaartmateriaal van recente datum geeft voor beide laatstgenoemde boerderijen de namen Pannenhof en Nederhoven. Verder wordt op deze kaart Huis Beegden, een omgrachte boerderij aan de westkant van de kern Beegden, met name genoemd.

De benaming Nenehuys voor de bebouwing aan de Maas luidt thans Oolder Huisje. Aan de noordzijde van de weg richting gemeente Roermond, de Eertweg genaamd, bevindt zich even buiten de kern Beegden enige nieuwe bebouwing.

Langs de weg richting Heel, is eveneens nieuwe bebouwing ontstaan.

De grootste toename van de bebouwing in de gemeente Beegden vond na de tweede wereldoorlog plaats. De kern Beegden werd aan de noordzijde uitgebreid met enkele woonwijken. Het dorp kreeg een sterkere woonfunctie en behield zijn landelijk karakter.

6. Conclusies Beegden

- 6.1. Naar aanleiding van het verrichtte veldwerk dienen omtrent de gemeente Beegden de volgende opmerkingen de gemeentebescrijving af te ronden.
Gesteld kan worden dat binnen de gemeente Beegden in de periode 1850-1940 slechts sprake is van invullingen binnen de bestaande structuren. Op grond daarvan is het aangeven van een stedenbouwkundige typologie niet relevant.
- 6.2. De kern Beegden heeft een overwegend agrarisch karakter. hetgeen tot uiting komt in een bebouwing met een sterk traditioneel sobere bouwstijl. Het decoratief metselwerk onder de dakrand is het meest gebruikt decoratief element. Buiten de kern Beegden hebben zich nauwelijks enige ontwikkelingen en veranderingen voorgedaan in de bebouwingsstructuur.
Een opmerkelijk element betreft het woonhuis aan de Baexemerweg, nabij de waterzuiveringsinstallatie. Het pand staat midden in het bos en dateert uit de jaren dertig.

Literatuurlijst

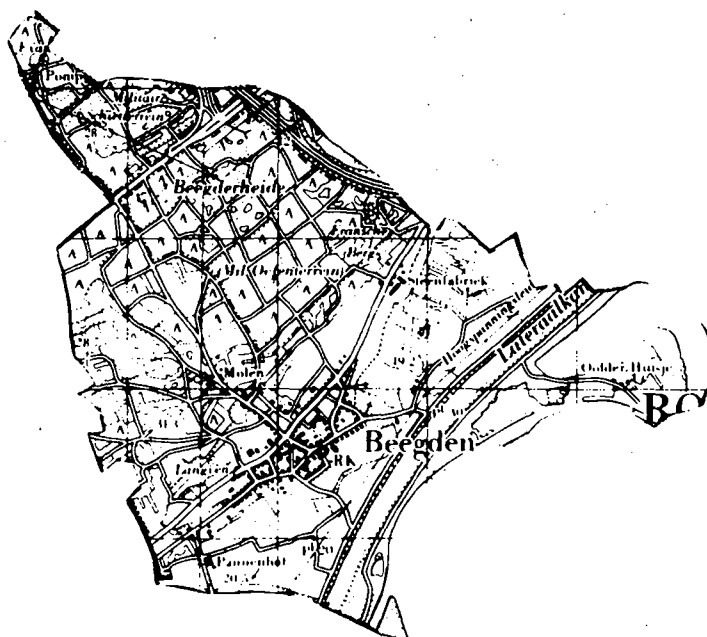
1. Handboek der Geografie van Nederland, Deel VI, Zwolle 1959.
2. J. Kuyper, Gemeente-atlas van Limburg, Maasbree 1981.
3. Lijst der Nederlandse gemeenten, s'-Gravenhage 1988.
4. Dr. G.C.P. Linssen, Verandering en verschuiving. Industriële ontwikkeling naar bedrijfstak in Midden- en Noord-Limburg 1839-1914, Tilburg 1969.
5. Ph. van der Maelen, Dictionnaire géographique du Limbourg, Assen, 1978.
6. Drs. J.F.R. Philips, Drs. J.C.G.M. Jansen, Drs. Th.J.A.H. Claessens, Geschiedenis van de landbouw in Limburg 1750-1914, Assen 1965.
7. W.J.M. Leideritz, " De stoomtrams van Noord-Brabant en Limburg", in : Trams en Tramlijnen. Rotterdam. 1972.
8. Streekplan Noord- en Midden-Limburg, 3 Dln. S.L. 1982.
9. Kleine atlas voor de geschiedenis van de beide Limburgen. Maastricht 1989.
10. Nijmeegse planologische cahiers. De toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van de gemeenten Haelen, Horn, Beegden, Heel en Panheel, Wessem en Thorn. Drs. J.M.O. van Genugten. Drs.H.B. Kramer. Prof. Dr. G.A. Wissink. Nijmegen 1967.

Kaartmateriaal

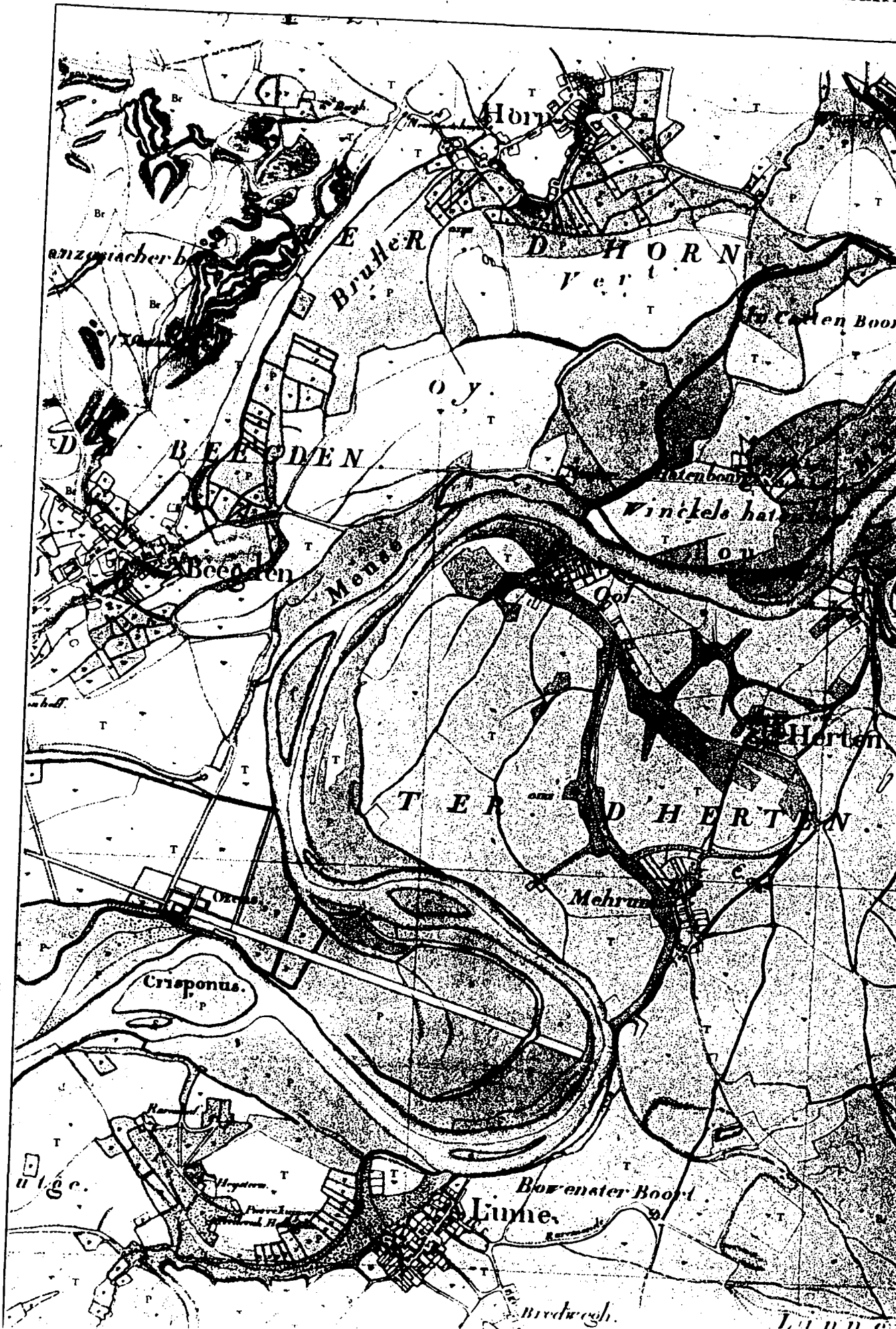
1. Tranchotkaart nr. 45 en 46
Roermond 1803-1820
1 : 25.000
2. Kaart uit J. Kuyper, Gemeente-atlas van Limburg. Beegden
1867.
1 : 25.000
3. Topografische kaart nr. 746
Roermond 1938
1 : 25.000
4. Kaart gemeente Beegden 1982
1 : 10.000
5. Kaart provincie Limburg, regio Midden-Limburg 1982
1: 50.000

Bij de gemeentebeschrijving gevoegde afbeeldingen

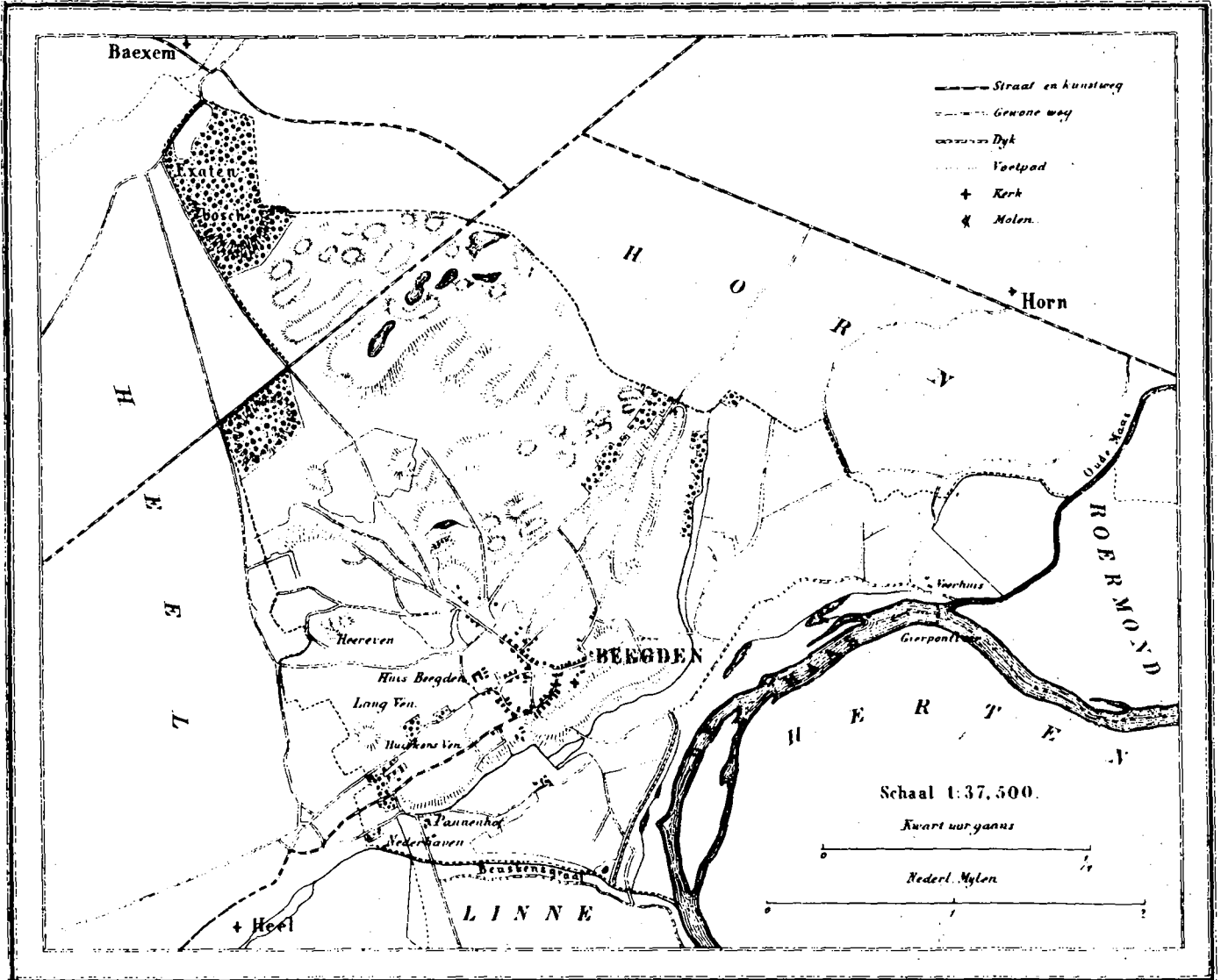
1. De huidige gemeente Beegden
2. Tranchotkaart Beegden 1816
3. De gemeente Beegden in 1867
4. De gemeente Beegden in 1938

Kartenaufnahme der Rheinlande durch Tranchot und v. Müffling

Geteekend door J. Kuyper

923 Buiders, 650 Inwoners.

Uitgave van Hugo-Sunngar-De Leeuw-arden

OBJECTBESCHRIJVINGEN